

Gerrit Kreveld ter ere

Willy Seeuws, *eresenator*

Een onverwachte telefoon van Maria, zijn jarenlange secretaresse. Dat Gerrit plots was overleden en of ik naar de afscheidsplechtigheid zou komen. Natuurlijk zou ik dat. Zoals ik dat voor al onze gemeenschappelijke vrienden heb gedaan die hem zijn voorgegaan. Er was weinig volk die kille ochtend op het kerkhof van Alseberg. De familie, zijn echtgenote Jeanine en zijn twee zonen natuurlijk en enkele getrouwen van vroeger. Zij hadden het blijkbaar zo gewild. De breuk met de partijtop deed nog altijd teveel pijn.

Méér dan 86 jaar was hij geworden (Amsterdam, 1 januari 1919 - Alseberg, 3 juli 2005), maar de laatste jaren ging het fysiek veel minder goed, alhoewel hij tot op het laatst met zijn gammele karretje naar de Keizerslaan trok naar het kantoorje van de stichting die zijn naam draagt en waarvan hij de beheerder was.

Bij zo'n afscheid trekt een groot stuk van je leven in een flits aan je voorbij, een leven dat we grotendeels samen hebben beleefd, zij aan zij, vanuit eenzelfde drang, de liefde voor de mooie, ietwat utopische arbeidersjeugdbeweging.

Gerrit begon er al veel vroeger mee. Reeds in 1935 werd hij lid van de AJC, de Arbeidersjeugdcentrale, die vanuit Antwerpen, op initiatief van Gust De Muynck (de latere grote man van de openbare omroep), naar het Nederlandse voorbeeld van de socialistische voorman Koos Vorrink, was opgericht. Gerrit werd jeugdleider van de Antwerpse Pioniersgroep en raakte, zoals velen uit de AJC, in de aanloop van de oorlog in onmin met Hendrik De Man wanneer die in de richting van de Nieuwe Orde opschooft en dook onder in de clandestiene AJC-kernen waar de beweging voortleefde.

Gerrit Kreveld bij de Socialistische Jeugd, 1947-1948

Aan het hoofd van een flinke groep AJC'ers werd hij een van de actiefste leden van het socialistisch verzet en lid van het clandestiene partijbestuur van Antwerpen.

Mede hierdoor werd hij onmiddellijk na de bevrijding in de hernieuwde structuur van de BSP (Belgische Socialistische Partij) opgenomen met de opdracht de socialistische jeugdbeweging opnieuw te organiseren. Gedurende twee jaar trok hij vanuit Brussel met de trein van de ene Vlaamse stad naar de andere om nieuwe afdelingen van Rode Valken, Pioniers en Jongsocialisten op te richten.

In 1951 liepen onze wegen samen, daar in het oude volkshuis Horta in Brussel, waar ook het nationaal secretariaat van de Socialistische Jeugd (SJ) was gevestigd. Het was wellicht niet toevallig: ook mijn ouders waren voor de oorlog AJC-leden, bewonderaars en volgelingen van Gust De Muynck. Al vlug na de oorlog werd ook ik een actief lid en verantwoordelijke bij de Gentse SJ. Ik zie de Gerrit van onze eerste ontmoeting nog vóór mij, statig en eerder slank van gestalte, met een scherpe neus en donkere doordringende ogen. Ik was, in een voor mij harde periode van anderhalf jaar werkloosheid, naar Brussel geroepen voor de functie van nationaal animator van de SJ. Ik zou, net zoals Gerrit voordien, naar de vroeger door hem opgerichte afdelingen van de SJ trekken, om er vorming, zang, volksdans, sport en spel en andere Rode Valkentechnieken door te geven.

Gerrit en het oude volkshuis in Brussel. We hebben het met ons allen die daar een bureau hadden compleet uitgewoond, zou later blijken. Ik herinner mij nog die brede trappen aan dat halfronde imposante gebouw op het pleintje achter de Hoogstraat, die ik op moest om dan met een knarsende en wiebelende lift een paar verdiepingen hoger te gaan. Maria bracht mij bij Gerrit, waar ik in zijn eerder klein kantoortje werd ontvangen om mijn eerste opdrachten te krijgen. Hij zei niet veel en liet het aan zijn paar medewerkers over om mij verder te begeleiden. Gerrit was een meester in het delegeren. Hij had vaak schitterende ideeën en wist voor de realisatie ervan meestal de geschikte mensen te vinden, ook en vooral als het om vrijwilligerswerk ging.

Hij had trouwens zelf reeds méér dan zijn sporen verdiend in de jeugdbeweging, in het binnenland en internationaal. Eind 1945 was hij bij de oprichters van de Nationale Jeugdraad, waarin alle jeugdorganisaties waren vertegenwoordigd. Door zijn vele contacten met andersdenkenden geraakte hij in de ban van de ideeën van een travaillistisch front en ook nog vele jaren later hadden wij bevoorrechte contacten en gemeenschappelijke initiatieven, vooral met de katholieke arbeidersjeugd en het christelijk vormingswerk voor volwassenen.

Gerrit was toen al een beetje sociaal-democraat avant la lettre, ook in zijn internationale contacten. Hij was anglofiel, uitgesproken anticommunist en had vrienden bij de Amerikaanse Democratische Partij. Het is dan ook niet verwonderlijk dat hij in 1946, als een van de Belgische afgevaardigden, in Parijs mee aan de wieg stond van de westersgezinde International Union of Socialist Youth (IUSY), waarin hij een actieve rol zou spelen.

Gerrit Kreveld (l.), Marc Galle (m.) en Freddy Willockx (r.) op de opening van de tentoonstelling 100 jaar Vlaams Socialisme, Mechelen, 1978

Maar terug naar Gerrit in de periode van het oude volkshuis. In 1953 verlaat hij de SJ voor een opdracht als Vlaams propagandasecretaris bij de BSP, waar hij gaat samenwerken met Jan Luyten (+ 01/10/1984), nationaal partijsecretaris. Luyten was in de oorlog directeur geweest van het klein Kasteeltje in Astene, nu beter bekend als De Ceder, een mutualistisch sanatorium voor volwassenen met daaraan verbonden een herstelhome voor zwakke stadskinderen. Hun opvoeders waren allen ondergedoken AJC-jeugdleiders. Het clandestien partijbureau kwam er geregeld bijeen.

"Alles is in alles", zei ooit een verstandig iemand van wie ik me de naam niet herinner, maar ikzelf was toen verschillende periodes in het Kasteeltje in Astene, waar ik dus Luyten leerde kennen en ook Nic Bal (+ 12/04/1999, de latere pionier van de Vlaamse televisie), die een van de belangrijkste figuren van het socialistisch verzet werd en wiens echtgenote een van de opvoedsters was. Het was dus ongetwijfeld Luyten die Gerrit na de oorlog naar Brussel riep om de socialistische jeugd terug op te richten en op die manier vonden we later elkaar allemaal terug in Brussel. We zaten daar in dat prachtige volkshuis samen in één grote ruimte verdeeld in kleine hokjes, met vele deurtjes, ondoorzichtige ruiten, zodat alle geluiden ongevroegd en ongewild ieders werk verstoorden. Zo was er onze vriend René Pacquot die, ook al onder de verant-

woordelijkheid van Gerrit, instond voor de nationale tombola van het Emile Vanderfelde Instituut en die hele dagen naar de leveranciers van zijn prijzen telefoneerde en gelijktijdig luidruchtig propagandamateriaal produceerde, niet alleen voor de tombola maar ook voor tentoonstellingen en voor de verkiezingscampagnes! Naast ons zaten de Jongsocialisten, het troetelkind van Gerrit, waarmee hij een soort haat-liefdeverhouding had, want hij lag gedurig in de clinch met de meestal meer linksgerichte bestuursleden. De Jongsocialisten produceerden hele dagen vele duizenden pamfletten op een smerige, inktspuwende stencilmachine, geschriften die meestal nooit allemaal konden worden verdeeld en zich dan maar bleven opstapelen. Andere, rustiger burens waren onze Franstalige tegenhangers van de SJ, de Faucons Rouges et Pionniers, van wie Jeanine, zijn latere echtgenote, de nationale verantwoordelijke was. Een kordate maar minzame collega.

Ook in zijn nieuwe functie van propagandasecretaris bleef Gerrit verantwoordelijk voor de goede gang van zaken in de nevenorganisaties, zoals het jeugdwerk. Van dan werd mijn dagdagelijkse samenwerking met hem intenser. Na enkele jaren als nationaal Pioniersleider te hebben gefungeerd gaf hij mij de opdracht om het ondertussen uitgebreid net van socialistisch jeugdwerk in één samenwerkingsverband te organiseren, mede ter voorbereiding van onze actie in de Nationale Jeugdraad. Hij werd voorzitter van het Socialistisch Jeugdverbond, waarvan ik het permanent secretariaat waarnam.

Toen de partij op een bijzonder congres over jeugd- en volwassenenwerking in 1958 besloot, op voorstel van Jef Ramaekers en Max Wasterlain, een vormingsinstituut voor jeugdleiders en vakantiemonitoren op te richten, was het opnieuw Gerrit die voor de uitvoering instond en mij - samen met de twee covoorzitters en Piet De Clercq (zoon van de Antwerpse gouverneur) - als secretaris de opdracht gaf om een nieuw vormingsinstituut uit de grond te stampen. In de daaropvolgende jaren organiseerden we met het Socialistisch Jeugdleiders Instituut (SJI) in Vlaanderen, Brussel en Wallonië jeugdleiderscursussen in weekendformule, naar het voorbeeld van de Arbeidershogeschool, waaraan in de daaropvolgende jaren vele duizenden jongeren deelnamen. Een jaarlijks hoogtepunt ervan was het slotweekend met alle cursisten in het populaire vakantiecentrum Torenhof te Klemskerke, waarvan de echtgenote van Luyten directrice was. Het SJI zou later een onuitputtelijke bron blijken van vrijwilligers voor het socialistisch vormingswerk met jongeren en volwassenen en van plaatselijke militanten voor de partij.

Een derde belangrijk initiatief dat we samen uitwerkten en dat Gerrit bijzonder nauw aan het hart lag, was de omvorming in 1968 van de Centrale voor Arbeidersopvoeding (CAO) tot de Centrale voor Socialistisch Cultuurbeleid (CSC). Toen de ietwat poëtische Leo Magits, oud-directeur van de Arbeidershogeschool en vele jaren nationaal secretaris van de CAO met pensioen ging, vonden de betrokkenen dat het tijd werd de oubollige structuur te reorganiseren teneinde een dynamisch samenwerkings-

verband tot stand te brengen, om een betere vertegenwoordiging van het uitgebreide socialistisch cultuurleven in Vlaanderen te verzekeren in de toenmalige Hoge Raad voor de Volksopleiding. Het was alweer Gerrits idee om de horizontale structuur van plaatselijke CAO-afdelingen te verbinden in een verticale structuur met alle culturele, kunstzinnige en socio-culturele verenigingen van socialistischen huize. Onder het logo van de CSC, een ideetje van Marc Galle, groeide de culturele samenwerking van een dertigtal aangesloten verenigingen gedurende de daaropvolgende jaren uit tot een belangrijke culturele factor in Vlaanderen.

Ondertussen was Gerrit allang adjunct-nationaal secretaris van de BWP en waren we in 1963 noodgedwongen verhuisd van het oude volkshuis naar de Keizerslaan. Het uitgeleefde volkshuis moest bij gebrek aan steun en subsidies (ik heb Luyten gedurende maanden bedelend met zijn klak weten rondgaan bij overheid en privé om de gevel van het Hortamonument te redden) worden afgebroken. Gerrits opdracht was voornamelijk organisatorisch; hij moest zorgen voor de goede werking van de partijfederaties, samen met zijn ploeg federale secretarissen, met wie hij over de jaren een bijzonder hechte band kreeg en waaruit vriendschappen voor het leven ontstonden. Dit was ongetwijfeld de meest indringende activiteitsperiode van Gerrit die ik, wegens mijn wat speciaal statuut als toegevoegd lid van het college van federale secretarissen van de Vlaamse partijfederaties, intensief mocht meemaken. Ik had inderdaad altijd wel een boodschap van Gerrit mee als ik weer eens een of andere federale secretaris in zijn thuisbasis ging bezoeken, meestal om de goede gang van zaken te gaan bepleiten van een van onze nevenorganisaties waarvoor ik, vaak met Gerrit als voorzitter, verantwoordelijk was. Maar er was ook een wisselwerking, bijvoorbeeld bij verkiezingscampagnes, waarvoor Gerrit uiteraard op de eerste plaats verantwoordelijk was. Dan sprong iedereen in de bres om mee campagne te voeren en de straat op te gaan. Toen was vrijwilligerswerk nog vanzelfsprekend en had het een militante bijklank! Gerrit vergaderde maandelijks met zijn federale secretarissen voor allerlei instructies in verband met acties die door het partijbureau waren beslist, voor de voorbereiding van partijcongressen en studiedagen, voor afspraken van de 1-meivieringen, affichecampagnes enz. Teveel om op te sommen. De partijtop deed later smalend over die 'federale baronieën', maar de federale secretarissen waren toen de échte werkpaarden van de partij (met zeer beperkte middelen vaak) en Gerrit was de 'menner van de meute'. Met bekwaamheid en inzicht zette hij 'zijn mensen' in waar ze goed in waren, met als resultaat een sterk georganiseerde partij.

De meester in menselijke relaties die Gerrit was had er een gewoonte van gemaakt om na die lange ochtendvergaderingen op de Keizerslaan de secretarissen uit te nodigen voor een middagmaal, in altijd weer een of ander gezellig restaurantje in hartje Brussel, waar nagepraat werd en dikwijls nog de echte afspraken werden gemaakt en waar ook allerlei initiatieven ontstonden en ideeën uitgewisseld werden. Maar waar vooral ook persoonlijke vriendschappen ontstonden, die onontbeerlijk zijn voor de

goede werking van een grote partijorganisatie, in een periode waar de communicatie toch nog iets moeilijker verliep dan nu met de moderne middelen. Ook dat was Gerrit, hij wist als geen ander dat rond een goede tafel 'duizend rode rozen' groeiden!

Maar Gerrit zou, dankzij zijn internationale contacten, nog een ander zeer gewaardeerd initiatief nemen: hij kreeg buitenlandse bevriende partijorganisaties zover dat ze onze vriendenkring van federale secretarissen uitnodigden voor een kort verblijf ten einde kennis te maken met hun werkwijze, hun organisatie, hun land. Ik herinner mij vooral ons verblijf in Marseille, waar we kennis maakten met een coöperatie van sociale woningbouw; in Joegoslavië, waar we onze eerste contacten hadden met de moslim-gemeenschap in Skopië - het jaar voor de grote aardbeving - en ook en vooral met de eerste parlamentsverkiezingen in Portugal, na de Oranjerevolutie. Niet te verwonderen dat de collega's-federale secretarissen elkaar daardoor niet alleen nog beter leerden kennen, maar ook gesterkt en ontspannen terug een jaar van hard en eenzaam labuur in het altijd weer moeilijke politieke gebeuren aankonden.

In zijn functie van adjunct-secretaris was Gerrit ook intensief betrokken bij de organisatie en de werking van de Nationale Federatie van Socialistische Gepensioneerden en lag hij, ingevolge de nieuwe subsidieregeling, mede aan de basis van de splitsing in een Vlaamse en een Waalse vleugel. Hij werd voorzitter en begeleidde als zodanig enkele jaren later de reorganisatie en de oprichting van de VFSG (Vlaamse Federatie van Socialistische Gepensioneerden) in de schoot van de Socialistische Mutualiteiten. De VFSG werd onlangs herdoopt tot S-Plus.⁽¹⁾ Na de overdracht van de partij naar de mutualiteiten, werd hij verzocht om aan te blijven als verbindingsman tussen beide en om de belangen van de socialistische gepensioneerden te blijven behartigen. Hij werd er later opgevolgd door zijn vriend Joz Wijninckx, gewezen minister van Pensioenen en zijn vroegere 'compagnon de route' bij de Jongsocialisten.

Nog een laatste initiatief van Gerrit is het onderstrepen waard. In het kader van de uitzendingen voor derden op de openbare omroep verzorgden we tijdens onze pioniersjaren, onder de deskundige leiding van Bert Hermans (+ 11/06/1999) eerst regelmatig programma's op de radio en later ook op de televisie, in een van de mooie studio's in dat prachtige en nu opnieuw gerestaureerde Flageygebouw. Hermans vond dat we de toppolitici moesten trainen voor hun optreden op televisie en Gerrit realiseerde, met de steun van Jan Luyten die voor de centen moest zorgen, een heuse oefenstudio in de kelder verdieping van de Keizerslaan. Klein probleem was wel dat de treinen van de Noord-Zuidverbinding onder het SP/PS-gebouw passeerden, zodat de studio uiteindelijk een soort loshangende kooi werd, om trillingen te vermijden. Het initiatief lukte en een nieuw tijdperk was meteen ingetreden. De nieuwe media veroverden ook de SP.

In 1975 volgde Gerrit Jan Luyten op als nationaal partijsecretaris. Enkele jaren later volgde de splitsing van de partij en de cohabitation op de Keizerslaan was een feit. De daaropvolgende vernieuwingen in de partij waren voor Gerrit ongetwijfeld geen ge-

makkelijke periode. Vertrouwde vrienden in de federaties vielen weg en toen hij in 1984 met pensioen ging was zijn determinerende rol uit het verleden reeds een tijdje uitgespeeld. Hij hield zich trouwens in die periode nog voornamelijk bezig met zijn wellicht belangrijkste realisatie uit de jaren 1970: het vakantiecentrum Blutsyde te Bredene, dat hij samen met Wim Depus (+ 09/04/2002, schoonvader van Louis Tobback) runde en dat geconcipieerd was voor zeeklassen tijdens het schooljaar en voor sociaal toerisme tijdens de grote vakantie. Bij de liquidatie van de vzw Verlof voor Jonge Arbeiders, waarvan ondertussen Frank Van Acker (+ 22/04/1992) voorzitter was geworden, werden de middelen uiteindelijk bestemd voor de realisatie van een nieuw project, dat de naam Stichting Gerrit Kreveld zou dragen.⁽²⁾ Gerrit bleef ook nog enkele jaren voorzitter van de CSC-koepel, waar ik ondertussen in 1977 voor een parlementair mandaat werd opgevolgd door Rita Bladt, waardoor we steeds minder contact hadden zodat we elkaar stilaan uit het oog verloren, op een sporadische en toevallige ontmoeting na.

Tot we elkaar terugzagen bij het afscheid van onze vriend Bert Hermans en hij me daarna uitnodigde in zijn klein kantoortje aan de Keizerslaan, naast het vroegere reisbureau Jeugdkaravanen, waaraan we ook nog samen hadden getimmerd, om daar samen met Wim Depus (meen ik mij te herinneren) te overleggen over de manier waarop we (de herinnering aan) Bert Hermans nog eens in het daglicht konden stellen. Het werd een bijdrage in ik weet zelfs niet meer welk tijdschrift. Schande toch, hoe alles vervaagt en tot ondankbaarheid verwordt.

Zo verging het ook mijn vriend en mentor Gerrit Kreveld. Hij verdween in alle stilte, op een koud en winderig kerkhof. Alleen de stichting die zijn naam draagt blijft over ...

(1) Zie W. SEEUWS, Adieu Gerrit. In: *Kras*, (2005)4.

(2) Zie ook H. BALTHAZAR, Gerrit Kreveld, gentleman en militant. Amsterdam, 1 januari 1919 - Alseberg, 3 juli 2005. In: *Samenleving en politiek*, 12(2005)7.